Излази сваки дан осим недељних и празничних дана.
Стаје у Србији: на годину 120 гр., на 6 месеци 60 гр., на 3 месеца 30 гр. ч.; а у Аустрији: на годину 17 фор. и 76 новч. без штемпларине.

ВИДОВ ДАН

За огласе плаћа се по 2 гр. чарш. од врсте за три пута.
Ненаплаћена писма примају се само од дописника и шиљу се на редакцију; а пренумерацију у наплаћеном писму прима администрација. Рукописи се не враћају

БРОЈ 236. У СРЕДУ 21. ДЕКЕМБРА 1866. ГОДИНА VI.

У Београду, 20. Декембра.

Последња пошта донесе нам телеграфски глас, да енглеске новине „Тајмс“ јављају, да ћемо имати рат међу Турском и јелинским краљевством.

Овај светски лист лондонски има врло добро политичко осећање, па зато није с горега да се по неки пут узме у призрење шта он каже.

У овом пак случају сугубо ће нешто да кажу пророчке речи „Тајмсове“, јер и много се којешта стекло, па да се рат, који „Тајмс“ предвиђа, сматра не само као догађај природан, но управо као такав, који не може да се размимоиђе.

Краљевству јелинском положај је постао веома тежак још кад је букнуо устанак на острву Криту.

Закони сродства играју најпресуднију улогу у природи не само разумом обдареној, но и у оној, која нема разума, у природи чисто телесној. Јелини у краљевству осећају тужно и горко несрећу браће своје што се боре изван политичких граница; свака кап крви, коју Јелин пролије за јелинску слободу, проузрокује уједно и бољу и одушевљеност у свему јелинском народу, — политичка граница не може ту да учини друкчије. Кроз сродна срца пролази и скопчава их телеграф, који ни видети ни опипати не можеш, телеграф, који сва осећања своди у једно и прави их општима и заједничкима.

С тога и влада, и морао је у Јелади да завлада необичан дух учешћа и одушевљености за ствар браће, која се изван границе краљевства боре и у крви купају.

А какав отуда постаје положај атинској влади?

Владу ову састављају Јелини, она дакле не може да не мисли јелински. Но постоје истина међународни одношаји, који налажу осећању да умукне, те тако тим поводом међу патриотством и оним што има да се чини мораде изметнути се борба. Сви ми, који живимо изван домашаја ствари, одавно смо били сведоци овој доиста љутој борби; али очевидно је да мора да куцне час, где ће борба свршити се победом стихије једне ма које, а у том часу у Атини морају да устану. Где се милиони сународника, готових на крајност, покрећу каквим силним духом, где дела, којима се сав цивилизовани свет диви, говоре као неким гласом промисла, где сав народ држи да је опредељен да изврши велик задатак: ту народној влади није ни могућно да стоји с миром. Кад би јелинска влада хтела да се не помакне преко ове међе, то би по свој прилици морала направити сама себи тестаменат.

Кад дакле „Тајмс“ говори о рату између Турске и Јеладе, то у основу узевши има пред очима што је са свим природно, и зато га сматрати ваља као гласника скорих догађаја.

Али ако је тако, онда је јасно, да ће се тад цео исток наћи у стању веома мучном, које једва да би се држати могло, и свашта би пре могло да буде, само не да остане овако као што је.

Хиљадама има ствари на истоку, које су све или аномалије или апсуродости. Кад би се све бајонетима истеривало, могло би црно да се узме да је бело, неправда да је правда, насиље закон; али овако што може да опстане само док држи сила, а чим се сила потресе, онда и пада све, што на њој почива. Роди ли се дакле рат међу портом и Јеладом, то ову портину силу чекају различити противници: у Тесалији, Епиру, и по архипелским острвима пребивају Јелини, а будући се устанак на маломе острву Криту не може да савлада моћу султановом, то се математички може ласно да прорачуни како ће поћи рат, у који ће сви Јелини заложити своју снагу. А после ће црно опет бити црно, бело опет бело, а правда не ће хтети да је неправда. Тад дакле мораће да се сруши цело стање, које ни било није чврсто, јер чврстоћу му прибављају само закон и слобода, — а шта онда да буде са стихијама, које ће да живе и кад се сруши ово стање, па не ће више да се пате ни да страдају? То је питање веома озбиљно, јер се рађа по самој природној потреби, и не можемо нећи да се не обазремо.

Ту ништа друго нема да се одговори, но да ће морати источно питање да се реши радикално у целоме обиму своме. Стихије, којих се ово питање тиче, међу собом су у органској свези, па кад му се једна страна предузме да реши, морају се у решавање да узму и све остале.

Европа, мудра она Европа, која не може хтети да држи што је немогућно, мораће да погледа на ову истину.

Понајпре Енглеска, ако државници њени нису изгубили старог гласа мудрости, мораће гледати да свој интерес сачува на истоку потоњем. А ту ће министру спољашњих дела њезинога велико-британског величанства засијати мисао, која је прво заблистала у великога Кенинга. На истоку нема народности, која би великоме народу енглеском могла да непријатељује; напротив, надају се све да ће га моћи да обгрле својим симпатијама. Али не само је добро, но за Велику Британију и нужно је, да се ове симпатије заслуже; као што су Енглеској остали сачувани интереси, кад је помогла да се подигне Белгија, тако ће јој се сачувати и кад би помогла да се исток подигне на темељу начела народности. „Тајмс“ мисли да Енглеска не ће ни ускорити ни задржати интервенцију, ако се роди рат међу Јеладом и Турском, — ово ваља разумети тако, да ће Енглеска одобрити што из догађаја произаће; ово истина није пут Кенингов, али ни далеко није од њега, а врло ласно може нећи да изведе. Енглески је народ сувише практичан, па ће похитити да потражи овај пут, који је једини, који ће потоњи исток отворити енглеским интересима.

Поред јасности пак, у којој се налази положај централне Европе, није ни двоумити да и она не ће губити из вида моменат, у коме јој интереси леже. Централна Европа је уређена народно, а да се Европа уреди народно у њезином је поглавитом интересу.

У даља каква нагађања не ћемо да се пуштамо, јер је већ касно за то.

Но у кратко кажемо још један пут: рат међу Јеладом и Турском готово је неизбежан, и у том погледу „Тајмс“ има право; тад исток не ће моћи да остане у своме досадашњем положају; решавање источног питања хтело се или не хтело мораће да изађе на дневни ред, а тад ће се за интересе своје постарати најлепше она држава, која *помогне да се исток радикално т. ј. народно-федеративно преуреди.*

СРБИЈА.

ъ. У *Крајини*, 15. Дек. Одавно вам, као што знате, не писах ни о каквој новости из овога краја а и не имадох о чему. Ништа се тако значајно није догодило, што би заслуживало да вам пишем; но у недостатку новости од веће важности хоћу да вам јавим о некима, које су од мање важности а заслужују да се и за њих зна.

Овде је за чудо што се пшеница продаје по 2 дук. ц. а брашно пшенично по 130 гр. товар; и пре ове цене мислило се да у Крајини не може се наћи ни неколико хиљада ока пшенице, а сада се и то све одавде код трговаца прекупљено налази и стотинама хиљада па се све непрестано прекупљује зато је и цена хлебу повишена на 50 пара ока. Прошла јесен у свему показа нам се нештедљива. Купус продаваше се по 100 гр. стотина а тако исто и црни лук, вино бејаше дошло до дукат на аков, докле се скоро све не прекупи и за Београд и горњи крај Србије не потовари. Јечам се продаје по дукат товар, пак се слабо и добити може, а кукуруз је већ дошао до 85 гр., па и пасуљ продаје се по 4 гр. ока. Сена скоро и нема да се купи, јер нешто што прошлог лета није добро родило, а нешто што га попалише, па мучно ћемо имати чиме стоку да исхранимо. Верујте како је народ жељан новаца распродаће сву пшеницу што је год има, те не ће ни колико му је потребно за семе задржати, па зато мислим да ће се на лето хлеб продавати по 2 гр. ока, ако не и скупље, само ако још подуже потраје овако велик извоз хране на страну.

ПОГЛЕД ПО СВЕТУ.

На површини дневних питања искључиво су источне ствари. Официозни органи бечки признају да је источно питање са свим покренуто, и да већ нема ништа да се Турска измири с источним Хришћанима. Значајно је у том погледу што изјављује „Дебата“. „Најновији — вели — извештаји из Цариграда, у колико се тичу догађаја на острву Криту, почињу се преокретати тако, да нам се ваља бојати, да устанак, који је до сад био природе чисто помесне, може до врло мало времена да произведе сукоб међународан. Док с једне стране ни сам устанак још није савладан, турска је влада с друге стране мислила да има места, да се у Атину обрати с енергичном поруком због помоћи, која се отуда чини устанку у Криту. Узможе ли порта да докаже да је истина то што се тужи, онда ће се грчка влада морати да склони на потпуну и искрену неуталност или је рат међу Јеладом и Турском неизбежну, ако међу тим дипломатском посредовању још не изађе за руком да га отклони.

Од овог посредовања тешко да ће бити успеха, и јуче смо већ по „Тајмсу“ јавили, да ће рат међу Турском и Јеладом букнути скоро. Тим поводом пита „Вандерер“: да ли још когод може да помишља, да ствари на истоку нису сазреле да се треском пораспуцају, па мисли да најдаље с пролећа имамо да изгледамо да се непријатељске стихије на истоку побију међу собом.

С критским устанком — пише истим поводом „Н. Сл. Преса“ — најпосле се ето дође до тога да је сад на коцки мир европски, јер неизбежно је да се мора изродити рат између Турске и краљевства јелинског, а рат тај не ће остати ограничен само међу овим двема државама. Турски посланик из Атине тек што није одазван, и сваки час може да нам стигне глас, да је Турска објавила Јелади рат, а пошто је порта ако и учтиво, ал' ипак предсудно одбацила што Италија тражаше да јој да задовољење што се у критским водама пуцало на италијанску ватрењачу, то још може да се изроди сукоб и међу Турском и Италијом. А није ни могућно да се Италија не умеша у источне ствари. Не само као млада држава ваља по самој природи да се послужи сваком приликом да покаже своју важност, но Италија још заузимајући се за источне Хришћане противу Турске иде ту за традиционалном струјом своје старе политике млетачке. Италија ће на скоро поступити на истоку врло енергично, јер истом кад се збрише власт турска и на балканском полуострву ослободе Словени и Јелини, моћи ће она да одржи свој поморски положај на средоземноме и адријатском мору. Објави ли дакле Турска рат Јелади, онда је изван сумње да ће Италија врло брзо увучена бити у тај сукоб. И кад не би у италијанској политици било ове тежње, мораће за њом да пође флорентинска влада, кад ј ј порта одриче задовољење за увређену заставу. Може се дакле узети слободно, да ће се изродити сукоб и међу Флоренцијом и Цариградом, чим се турско-јелинска непријатељства започну. А очевидно је да ни Италија ни Јелада не би се у такве сукобе пуштале да немају леђа заклоњена. Обе рачунају с једне стране на Русију а с друге на Француску, и ако овако ствари стоје, онда је источно питање са свима својим последицама у пламену. Даље „Н. Сл. Преса“ сумња да ће моћи онако да буде, као што „Тајмс“ рече, да се т. ј. у рат међу Јеладом и Турском не ће умешати остале силе, јер ако се јелинско-турској размирици придружи још и размирица италијанско-турска, онда никако није могућно

да силе остану с миром, и нарочито Русија и Француска мораће да изађу са својом бојом. Мимо Турску никоја друга сила није у овом догађају толико у погибији као Аустрија. Њој би ваљало у источним пословима играти пресудну улогу, али по својим досадашњим дипломатским и војничким поступцима, и како је исцеђена летошњим ратом, осуђена је да се ограничи само на благу жељу и да гледа да кризу одврати па себе сачува. „Безумна и нерешљива источна политика аустријских државника у год. 1855 навукла нам је мрзост Русије а није прибавила симпатије западних сила, па ће та политика сад страшно освећена бити на истоку. Пад Турске може да произведе и пад Аустрије.“ Но „Н. Сл. Преса“ нада се тврдо да ће источни заплет још моћи да се обустави, док Аустрија не прибере снагу своју па да побије тежње, које хоће да је доведу у један ред с Турском и срећу јој да вежу са срећом отоманског царства. На начин и средство, којим „Н. Сл. Преса“ мисли да би се то постићи па и Аустрија свој положај у источним стварима заузети могла, а које јој је у томе, да се у царству поврати уставност и с Мађарима учини измирење, као и што још вели да „окром Аустрије нема дуж Дунава нико други да влада“, да „Аустрија треба да се размакне до црнога мора“ и да „наследи болника на истоку“ па „средотежу своју пренесе у Цариград“, на то ћемо се вратити сутра у особитом чланку.

Поред источних заплета као да се замеће и неки на западу, који је можда и само у свези с истима. Одношаји на име међу Француском и Пруском нису са свим чисти. Кажу да се Француска изјаснила да је противна састављању северно-немачког савеза. Ово је мало чудновато, јер је северно-немачки савез припознат и у прашком миру, а — као што знамо — том су миру за основу служили предлози француски. Али опет за то сувише би било мислити да није могућно, да ће Француска покушати да се умеша. Париском је кабинету ласно казати, да није мислио да ће се у северној Немачкој скопчати тако тесно јединство, да на име онај чврсти војнички организам, по ком ће да се састави нова конфедерација, није Француској у интересу. Као што јуче по једном берлинском допису споменусмо, Француска је изјаснивши се противу начина, по ком се предузео да састави северно-немачки савез, повела реч и о дотеривању границе на Рајни. С друге опет стране — примећава „Пест. Лојд“ — потврђују у Берлину, да Бизмарк кује неке нове планове, а на име да иде за тим, да се јужна Немачка сједини са северном. С овим гласовима може да се сложи и оно, што „Пров. К-ција“ уверава, да Бизмарк са свом снагом ради само о томе, да му северно-немачки савез што скорије буде готов. „Пруски министар јамачно мисли да је боље у рукама имати врабца него голуба на крову, а кад се север са свим утврди, онда ће се обратити к југу. Међу тим што се разносе којекакви гласови, то ће помоћи да се још већма притегну одношаји међу Немачком и Француском.“

Закон о новом уређењу француске војске у државном је савету, као што „Франс“ извештава, здраво преиначен; опозиција се противу тог закона дигла у последње доба велика и по самим највишим војничким круговима. Маршали се са свим отворено изражавају против; војни министар Рандон казује свакоме, да у закону том ни једна врста није од њега написана, па одбија од себе сваку одговорност. Међу одличитијим војничким личностима, које су се изразиле против Наполеонова пројекта, именују и старога Жоминију, који се сматра као ауторитет у стратегији; у неком писму, које се у многим преписима разноси по Паризу, тај знаменит човек критикује безобзирце и жестоко царев предлог, и иште да се задржи досадашња војничка система. По свему овоме судећи ново уређење војске тешко да ће одобрено бити законодавним телом.

Договарања италијанског пуномоћника у Риму као да не теку повољно; и сами официозни флорентински листови признају, да за сад још ни сенке нема каквом попуштању. Као што „Келн. Цтг.“ пише папа се кад му Тонело беше на аудијенцији жалио, „што су — како рече — владике позване натраг да виде како су узапћена црквена добра. „Италијански пуномоћник пустио је да му олуја мирно прође преко главе, па чека да види шта ће даље бити. Папина је влада у неприлици, јер не може ни да одбаци оно, што јој се попушта. Кардинал Антонелија није ни први пут кад се састао с Тонелом, хтео да сакрије своју зловољност, па је између осталога рекао, „да папа није желео пуштати се с Италијом у нова договарања, и Италија му се с истима наметнула“. Али по свој прилици ипак ће се склонити да учине погодбу барем о стварима, које су неопходне за земљу, као н. пр. у смотрењу пошта, царина и т. д. Као што „Франс“ пише, папа иште, да италијански парламенат укине оно решење, по ком је Рим проглашен италијанском престолницом.

НАЈНОВИЈЕ.

Осим „Вин. Цтг.“-а сви остали листови, који су нам данашњом поштом дошли, потврђују да се Енглеска склонила да пријатељски поступа према покрету Хришћана на истоку. „Вин. Цтг.“ пак хоће противно да зна. Њему на име се чини да се енглески посланик у Атини чувао узети на се одговорност за оно, што је енглески капетан довезао у Пиреј неколике критске породице, а овај је — вели — то учинио сам од своје воље, па му је зато адмиралство заповедило да се са својом лађом „Асиранс“ врати у Малту, а њу ће у Кандгји одменити топовска шајка „Ујцард“. Исто тако „Вин. Цтг.“ хоће да зна да вице-консулима енглеским у Пирају и Атини није допуштено, да се приме да буду чланови дописници критскога одбора у Лондону. Енглеском посланику — вели најпосле — препоручено је да влади јелинској озбиљна представљања учини противу тога што је опремила фрегату „Јеладу“ да прати „Панјелиниона“, па нека јој каже да требаодмах с тим да престане.

Тако „Вин. Цтг.“ противно свим другим извештајима, па и самоме познатоме гласу „Тајмсову“, мисли да ствар стоји. Време ће показати у колико има право. Међу тим ствари на истоку иду својим путем, те и поред овога што наведосмо „Вин. Цтг.“ по некој депеши из Цариграда, јављајући да се порта жалила силама заштитницама на поступак краљевства јелинског, потврђује да ће Турска и Јелада на скоро се са свим завадити, а ова завада готово је већ и започета, особито ако је истина што турски извештаји кажу, да су из Јеладе неке чете продрле у Тесалију. У Паризу је турски посланик 15. ов. м. предао министру Мутију последњу ноту, коју је порта оправила влади јелинској, бацајући на њу одговорност што мора да се пусти у заваду. На јелинској граници према Турској постављена три корпуса јелинске војске једва чекају да се борба започне.

Турска војска што се бори на острву Криту стоји веома зло, јер су је устаници, којима једнако стиже помоћ, притеснили са свих страна. Стари генерал Хан пре неколико дана им је приспео с једним одељењем драговољаца, а за њим је дошло и друго с 1700 људи. Међу овим драговољцима, што се с Јелинима боре против Турака, биће до сад, као што кажу, самих странаца преко 6000. Мало острво Сира је место, где се искупљају сви драговољци, који иду да се боре, а ови понајвише стижу колико из Јеладе толико и из Анконе. Тако барем ствар ову представљају неки париски листови, између којих „Ла Прес“ каже изреком, да Турска има пуно право да завојшти на Јеладу.

У Петрбург је 28. пр. м. дошла нека депутација из Бугарске да православној браћи својој у Турској проси заштите. Примио ју је министар спољашњих дела приватно, а код цара није добила аудијенцију. Та је депутација још у Петербургу, где чека даљу поруку од својих пошиљача па ће се онда вратити.

Павао Мусур наименовао је од стране порте за кнеза на острву Самосу.

У Аустрији још нису на чисто с питањем око устава. Мислише да данас издаду указ, којим би се сазвало централно заступништво залајтанских земаља, али су се предомислили па опет одложили. Но ако и сазову ово заступништво, не ће му дати власти да решава штогод, но имаће само гласа да светује. У овом последњем случају не ће им доћи ни Словени ни Немци; а ако би му дали власт да решава, онда ће Словени, а нарочито Чеси доћи само да изјаве да њихову земљу не веже ништа, што би се ту решило. 18. ов. м. обнародован је закон о финанцијама за год. 1867. Расходи по том закону претичу преко прихода с 26 ½ милиона, а ипак су многе којекакве штедње заведене. Цару је поднесен закон о новом уређењу војске, али се издавати не ће док се на сабору не испита. Једно само ступиће одмах у живот, а то је, да се служба у војсци скрати на шест година.

Хрватски је сабор 17. ов. м. имао прву седницу пошто му је депутација била у Бечу. Ту је одобрено представљење, које ће се оправити влади зарад јужно-словенског универзитета; а уједно закључено је издати протест противу свакога једностраног заводења новога изборног реда, било садашњом или и потоњом владом. Земља припознаје изборни ред само онај од год. 1848, и ни који други сабор не сматра законитим, до само овај, који се по овом изборном реду сазове. Сабор ће се до који дан разићи, а за тим ће владика Штросмајер отићи у Рим да опорави своје здравље.

У Баварској је уважио краљ оставку, коју је поднео државни министар Пфортен. На његово место истина још није наименован кнез Хохенлохе, али ће наименован бити за цело.

Пруски је краљ 12. ов. м. потврдио скупштином одобрени закон, по коме се Шлезвиг-Холштајн придружује Пруској монархији.

Француски министар унутрашњих дела Лавалет и француски посланик у Берлину Венедетија добили су пруски орден црнога орла.

У Флоренцији је сенат без сваке дебате усвојио адресу, којом ће се одговорити на престолну беседу.

Цара Максимилијана полазак у Европу одложен је на неизвесно време. Кажу да се ослонио на клирикалну партају па хоће да брани крупу. „Франс“ примећава да тим никако не ће француска војска задржана бити да до 17. Фебр. са свим не отиде из Мехике.

По гласовима из Шанхаја од 25. Окт. договарања међу француским адмиралом Розом и краљевином Корејом почела су се окретати повољно.

Курс # ц. 6 фор. 19 н., сребро 29½ „.

ОГЛАСИ.

Управо сад је изашао и у књижарници *Вел. Валожића* и у трговини *Јов. Марковића* може да се добије *нов календар за економију под именом:*

БРАНИЧЕВАЦ

за годину 1867.

Календар је овај врло добар за земљоделца, економа, трговца, занацију, а и свакога другог.

У њему је: календар с изласком и заласком сунца, мене месеца, вашари, пасхалија, помрчине, родослов владалачког дома, духовенство, свенародне славе, поштански течај, поштарине за писма и новине, телеграфске наплате, повчана тарифа, канцеларијске таксе, месечни земљоделски послови, стари српски владаоци, за тим неколики поучни примери за земљоделца, и неколики савети за домаће потребе и т. д.

Цена му је само 2 гр. ч. (1—3)

Прва трговина собњег намештаја, коју овде већ 16 година има Хајнрих Хиршл у старом здању, препоручује своје обилато снабдевено стовариште, дајући ствари ПО СПУШТЕНОЈ ЦЕНИ а и НА ИСПЛАТУ У РОКОВИМА. (11-12)

У књижарници *Вел. Валожића* у Београду може се добити:

МАКСИМ ЦРНОЈЕВИЋ, трагедија у пет радња, од Х. Лазе Костића, за 6 гр. ч.

МАЛИ ДАРАК српској младежи од Н. Мусулина, за 4 гр. ч.

О УКИДАЊУ СМРТНЕ КАЗНИ од др. А. Ф. Бернера, превео Милан Дамјановић, за 3 гр. ч.

СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ из Херцеговине (женске) за 12 гр. ч.

РАЗНИХ НЕМАЧКИХ И ФРАНЦУСКИХ ИЛУСТРОВАНИХ КЊИЖИЦА с лепим повезом, које су врло згодне да се деци о божићу и новој години даду на дар. (2-3)

Потписани дајем поштованој публици на знање, да се могу свагда у моме дућану добити

ГОТОВЕ МУШКЕ и ЖЕНСКЕ ХАЉИНЕ

по најновијем крају а по умереној цени.

Окром тога имам на продају сваковрсних *штофови* за хаљине зимње и летње како за мушке тако и за женске, а такође и разне *женске огртаче, мантиле и т. д.*

Исто тако могу се све поруке за 24 — 48 сахата на потпуно задовољство муштерија точно извршити.

Господи чиновницима дајем и на месечну отплату.

Дућан се налази у кући г. Томча Костића преко пута од старог здања.

У Београду, 10. Декембра 1866.

С поштовањем
АЛЕКСА ЈОВАНОВИЋ,
кројач.

(3—3)

ОРУЖЈА од сваке струке, и то **СВЕ ШТО ЈЕ НАЈЛЕПШЕГА И НАЈНОВИЈЕГА** у овој струци из најзнаменитијих фабрика у Европи, препоручује по најјевтинијој фабричној цени велика продавница оружја

ЈЕВЂЕНИЈА П. ПОПОВИЋА У БЕОГРАДУ

на степеници у Станимировићевој кући. Особито се љубитељи оружја пажљивима чине на **НАЈНОВИЈЕ САМОКРЕСЕ** (револвере), који се пуне како по системи Лафушовој готовим фишецима, тако и по системи Адемсовој као обично барутом и оловом, а такође и на (41-45)

самокресе за 10, 18 и 20 хитаца.

Издаје и уређује Милош Поповић.

У државној штампарији.